

Джерело: Письменний В.В. Стратегічні орієнтири реформи місцевого оподаткування в Україні // Актуальні проблеми фінансової системи України: зб. тез доп. та вист. VI всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів і студентів, 24 квіт. 2009 р., м. Черкаси. – Т. 1. – Черкаси: ЧДТУ, 2009. – С. 192–194.

УДК 336.22:352

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Письменний В.В., к.е.н., викладач кафедри фінансів
Тернопільського національного економічного університету

Постановка проблеми. Не дивлячись на структурні зрушення у фінансовій системі України, місцеве оподаткування має чимало недоліків. З одного боку, справляння місцевих податків і зборів не забезпечує органи місцевого самоврядування достатніми фінансовими ресурсами, чим породжує фіскальний дисбаланс на мезорівні, а з іншого – підриває фінансовий стан платників податків, чим зумовлює труднощі розвитку мікроекономічного середовища. Разом із цим, відсутність науково обґрунтованих стратегічних орієнтирів реформи місцевого оподаткування роблять податкову політику не ефективним засобом подолання кризових явищ, а однією з ключових причин їх загострення.

Це, безперечно, свідчить про недосконалість місцевого оподаткування в нашій державі. Звідси й виникає необхідність у проведенні податкової реформи. Зокрема, до основних причин його перебудови слід віднести: велику кількість місцевих податків і зборів, більшість із яких не справляють за відсутності бази оподаткування; надмірні витрати на податкове адміністрування; легкість ухилення від оподаткування, у тому числі відсутність належних контрольних дій із боку податкових органів; законодавчу неврегульованість порядку обчислення та механізму сплати згаданих платежів; їх незначну фіскальну роль, а відтак малу питому вагу в структурі доходів місцевих бюджетів.

Аналіз та напрями дослідження. Реформа місцевого оподаткування в Україні назріла, тому повинна мати форму цілісної стратегії. При цьому її слід розглядати як не достатню умову, а необхідну складову проведення скоординованої політики економічного зростання. Для реалізації цього складного завдання потрібна, насамперед, політична воля керівництва держави до зміни принципів відносин між двома системами публічної влади: державними органами влади та органами місцевого самоврядування. Зрозуміло, що без активної участі в цій роботі вчених, економістів, політиків і громадськості розв'язати проблеми місцевого оподаткування буде дуже складно, втім розпочинати роботу в цьому контексті потрібно вже тепер.

Які ж першочергові цілі реформи місцевого оподаткування на сучасному етапі утвердження демократії в українському суспільстві? Скажімо, професор Торонтського університету Р. Берд у книзі “Податкова політика та економічний розвиток” підкреслив, що податкову реформу необхідно починати з того, що вже є, а відтак при її проведенні слід враховувати політичні та суспільні фактори [1, с. 16]. Зважаючи на це, потрібно виокремити стратегічні орієнтири її реалізації у сфері місцевого оподаткування:

– розширення бази оподаткування місцевих податків і зборів за рахунок поширення реального податкового навантаження на платників, котрі практикують ухилення від оподаткування;

– вирівнювання умов місцевого оподаткування шляхом скасування безпідставних податкових пільг;

– підвищення фіскальної ролі місцевих податків і зборів за рахунок збільшення граничних розмірів податкових ставок тих платежів, які не впливають на здійснення заощаджень та інвестицій;

– зменшення вартості податкового адміністрування з урахуванням необхідності досягнення збалансованості між обсягом надходжень місцевих податків і зборів, а також витратами податкового апарату держави;

– поліпшення паритету між загальнодержавними, а також місцевими податками і зборами за рахунок впровадження та віднесення до переліку останніх податку на нерухомість, екологічного збору, збору за видачу дозволів на будівництво тощо;

– введення самооподаткування як форми залучення на добровільній основі коштів мешканців територіальних громад для фінансування цільових соціально-побутових заходів;

– усунення суперечностей у податковому законодавстві шляхом прийняття Податкового кодексу України, що дасть змогу об'єднати масив нормативно-правових документів, які регламентують порядок впровадження та механізм справляння місцевих податків і зборів.

Відповідно до цих передумов, завдання реформи місцевого оподаткування полягає у пошуку таких допустимих змін в системі місцевого оподаткування, які підвищили б суспільний добробут громадян. При цьому пошук параметрів здійснення податкової реформи залежатиме від вибраного критерію ефективності або справедливості. Значно складнішим є визначення її оптимального рівня в умовах, коли, крім податкової реформи, паралельно треба здійснювати структурні зміни в політичному житті країни, тоді як стан економіки не відображає сферу суспільних переваг, а розроблений апарат її теорії не можна розглядати як керівництво до дії. Це, зокрема, пов'язано з тим, що втрати та вигоди від їх реалізації розподілені на достатньо великому часовому лагу. Тим часом за одночасного здійснення кількох реформ надзвичайно складно виділити ті переваги або недоліки, які вони можуть принести. Оцінка змін параметрів системи місцевого оподаткування, при переході до якої добробут суспільства максимально зростає, є винятково складним завданням.

Висновки. Незважаючи на те, що законодавчою та виконавчою гілками влади зроблено низку виражених кроків, спрямованих на досягнення головної мети реформи місцевого оподаткування – підвищення фіскальної ролі місцевих податків і зборів у фінансовому забезпеченні місцевого самоврядування, говорити про її завершення при реальній оцінці часу поки що зарано. Її реалізацію необхідно спрямувати на роботу з випередженням, розраховуючи та передбачаючи результати від використання впроваджених інструментів податкової політики на місцевому рівні. Це дасть змогу створити в Україні стабільну систему місцевого оподаткування, забезпечити комплексний підхід до регулювання податкових відносин та оптимізувати структуру дохідної частини місцевих бюджетів.

Література:

1. Bird, Richard M. Tax Policy and Economic Development. – The Johns Hopkins University Press, 1992. – 270 p.

ЗАЯВКА УЧАСНИКА

Прізвище, ім'я, по батькові учасника: Письменний Віталій Валерійович.

Місце роботи: Тернопільський національний економічний університет

Посада: К.е.н., викладач кафедри фінансів.

Обрана секція: Фінанси.

Тема доповіді: Стратегічні орієнтири реформи місцевого оподаткування в Україні.

Планую: заочну участь (публікація тез).

Координати для зв'язку:

вул. Київська, 7/183

м. Тернопіль

46016

тел. дом. 28-95-45

тел. роб. 43-59-45